

Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2007/08:157 Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken. Det fortsatta svenska bidraget planeras bl.a. bestå av en förstärkt skyttepluton med lednings- och underhållsresurser. För oförutsedda förstärknings- och evakueringsbehov kan den svenska närvaron temporärt behöva utökas, dock högst till 390 personer.

Utskottet föreslår i betänkandet att riksdagen medger att regeringen fortsatt låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken som längst t.o.m. den 30 november 2008.

Motionen avstyrks.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Motionen	6
Utskottets överväganden	7
Särskilt yttrande	10
Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken (s)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Propositionen	12
Följdmotionen	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken

Riksdagen medger att regeringen fortsatt låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken som längst t.o.m. den 30 november 2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:157 och avslår motion 2007/08:U29 yrkandena 1 och 2.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 12 juni 2008

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Rolf Gunnarsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rolf Gunnarsson (m), Urban Ahlin (s), Gustav Blix (m), Staffan Danielsson (c), Allan Widman (fp), Karin Enström (m), Åsa Lindestam (s), Holger Gustafsson (kd), Nils Oskar Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Walburga Habsburg Douglas (m), Mats Berglind (s) och Kerstin Engle (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet regeringens proposition 2007/08:157 Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken och en följdmotion.

Regeringen har i propositionen beslutat att föreslå att riksdagen fortsatt medger att regeringen låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken som längst t.o.m. den 30 november 2008.

Propositionen har remitterats till utrikesutskottet. Utrikes- och försvarsutskotten har därefter beslutat – med stöd av 4 kap. 8 § riksdagsordningen – att bereda propositionen i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott.

Inom ramen för ärendets beredning har en föredragning ägt rum inför utskottet den 5 juni 2008 med deltagande av kabinetssekreterare Frank Belfrage (Utrikesdepartementet), ambassadör Robert Rydberg (Utrikedepartementet), statssekreterare Håkan Jevrell (Försvarsdepartementet), generallöjtnant Anders Lindström (Försvarsmakten) m.fl.

Bakgrund

Förenta nationernas (FN) säkerhetsråd beslutade den 25 september 2007 genom antagandet av resolution 1778 (2007) att bemyndiga ett upprättande av en multidimensionell närvaro i Centralafrikanska republiken och Tchad. I resolutionen medges EU att under FN-stadgans kapitel VII bidra med en militär styrka till den planerade multidimensionella närvaron.

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) anvisade Försvarsmakten den 25 september 2007 att planera och förbereda för en eventuell insats i Tchad och Centralafrikanska republiken (Fö2007/2214/MIL). Försvarsmakten redovisade sitt svar den 1 oktober 2007.

Inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) antog Europeiska unionens råd den 15 oktober 2007 en gemensam åtgärd för genomförandet av en militär insats i Tchad och Centralafrikanska republiken.

Den 18 oktober lade regeringen fram en proposition till riksdagen om svenskt deltagande i insatsen (prop. 2007/08:14). Riksdagen beslutade att bifalla propositionen den 21 november (bet. 2007/08:UFöU2, rskr. 2007/08:32).

Den 6 december 2007 fattade regeringen beslut om att bidra med ett förstärkt skyttekompani till insatsen i sex månader (Fö2007/2214/MIL). Den 28 januari 2008 fattade EU:s utrikesministrar beslut om att inleda den militära insatsen i Tchad och Centralafrikanska republiken, EUFOR Tchad/RCA.

Den 14 februari inkom ett brev till försvarsminister Sten Tolgfors från operationsbefälhavaren för EUFOR Tchad/RCA med en förfrågan om förlängning av det svenska bidraget till insatsen (Fö2008/82/SI). Den 3 mars inkom även ett brev till utrikesminister Carl Bildt med en mer preciserad förfrågan om förlängning av insatsen.

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) anmodade Försvarsmakten den 15 februari 2008 att inkomma med olika alternativ på förlängning av det svenska bidraget till insatsen (Fö2008/82/SI). Försvarsmakten redovisade sitt svar den 25 februari 2008 samt inkom med ett kompletterande svar den 6 mars 2008.

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) anvisade Försvarsmakten den 14 mars 2008 att planera och förbereda för en förlängning av det svenska bidraget till EUFOR Tchad/RCA (Fö2008/783/MIL). Försvarsmakten redovisade sitt svar den 28 april 2008.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen fortsatt medger att regeringen låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken, som längst t.o.m. den 30 november 2008.

Det nuvarande svenska bidraget till EUFOR Tchad/RCA består av ett skyttekompani med lednings- och underhållsresurser. Utöver detta har Sverige bidragit med en förberedande styrka i insatsens tidiga skede samt stabsofficerare placerade vid staber som leder insatsen. Sammantaget uppgår det svenska bidraget till drygt 200 personer. Det fortsatta svenska bidraget planeras bl.a. bestå av en förstärkt skyttepluton med lednings- och underhållsresurser. För oförutsedda förstärknings- och evakueringsbehov kan den svenska närvaron temporärt behöva utökas, dock högst till 390 personer.

I propositionen redogör regeringen för den politiska utvecklingen och den humanitära situationen i Tchad och Centralafrikanska republiken, den multidimensionella närvaron i området, inom vilken även Förenta nationernas insats ingår, samt de uppgifter EU ska fylla i insatsområdet. Regeringen redogör även för insatsens folkrättsliga mandat samt de överväganden som ligger bakom beslutet för att bidra med det svenska militära förbandet.

Motionen

Socialdemokraterna välkomnar i *kommittémotion 2007/08:U29* regeringens proposition och ställer sig positivt till en förlängning av den svenska insatsen inom ramen för EUFOR Tchad/RCA. Partiet ifrågasätter emellertid den tidsgräns för regeringens mandat som föreslås i propositionen. För att kunna fullgöra uppdraget att skydda flyktingar i Tchad i väntan på att ett annat land tar över uppgiften inom ramen för EUFOR, eller för det fall att insatsens ledning ber Sverige att stanna kvar ytterligare tid även efter november, bör regeringen ha handlingsfrihet att utan tidsbegränsningar sätta av riksdagen besvara en sådan förfrågan. Ett sådant svar ska prövas mot andra angelägna åtgärder i försvarsbudgeten. I *yrkande 1* förordar Socialdemokraterna därför en förlängning av regeringens mandat för det svenska bidraget till den 15 mars 2009.

Socialdemokraterna beklagar att propositionen, i likhet med den föregående propositionen om insatsen i Tchad, inte nämner FN:s resolutioner 1325 eller 1612 om kvinnor, fred och säkerhet respektive barn i väpnad konflikt. Partiet önskar framhålla att resolution 1325 måste vara en viktig del av svenska internationella insatser. I konflikterna i denna region är detta tydligt både eftersom kvinnor är särskilt utsatta genom det fruktansvärda våld som används som ett led i krigföringen och på grund av den stora roll kvinnorna måste spela för att den fred som skapas ska vara hållbar.

Vidare betonar partiet i *yrkande 2* vikten av att svenska soldater instrueras och utbildas för att uppträda i enlighet med gällande regelverk och respektera de värden de är utsända att försvara. Socialdemokraterna framhåller att Sverige bör verka för att det ingår i mandatet för en fredsfrämjande insats att beivra och rapportera kränkningar av de mänskliga rättigheterna och av den internationella humanitära rätten samt att samarbete med Internationella brottsmålsdomstolen (ICC) ska ske så att möjlighet ges att beivra de grävsta brotten mot folkrätten.

Utskottets överväganden

Riksdagen beslutade den 21 november 2007 att bemyndiga regeringen att ställa en väpnad styrka bestående av högst 490 personer till förfogande för deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken under högst sex månader (prop. 2007/08:14, bet. 2007/08:UF6U2, rskr. 2007/08:32).

I ovan nämnda betänkande konstaterade utskottet att de mångåriga politiska konflikterna inom Tchad och Centralafrikanska republiken har medfört svåra humanitära konsekvenser för civilbefolkningen. Mot denna bakgrund välkomnade utskottet resolution 1778 (2007), vilken antogs av säkerhetsrådet den 25 september 2007 och auktoriserar upprättandet av en multidimensionell närvaro i Centralafrikanska republiken och Tchad. I resolutionen bemyndigas EU att under FN-stadgans kapitel VII bidra med en militär styrka för en period av ett år. Perioden räknas från den tidpunkt insatsen blev operativ, vilket var i mars 2008, och en förlängning av det svenska bidraget skulle således falla inom denna tidsrymd.

Utskottet kan konstatera att EU-insatsens mandat har givits i enlighet med kapitel VII i FN-stadgan, vilket innebär att insatsen får använda alla nödvändiga medel för att fullgöra sina uppgifter, inklusive användning av våld som går utöver självförsvar. Det EU-rättsliga ramverket för insatsen har lagts fast i den gemensamma åtgärd som Europeiska unionens råd antog den 15 oktober 2007.

Enligt 10 kap. 9 § regeringsformen får svensk väpnad styrka sändas till annat land om riksdagen medger det, om det är medgivet i lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldighet att vidta åtgärden följer av en internationell överenskommelse eller förpliktelse som har godkänts av riksdagen.

Av den nu aktuella propositionen framgår att det nuvarande svenska bidraget består av ett skyttekompani med lednings- och underhållsresurser. Utöver detta har Sverige bidragit med en förberedande styrka i insatsens tidiga skede samt stabsofficerare placerade vid staber som leder insatsen. Sammantaget uppgår det svenska bidraget till drygt 200 personer.

Utskottet konstaterar att det fortsatta svenska truppbidraget till EUFOR Tchad/RCA, som utgör en väpnad styrka i regeringsformens mening, bl.a. planeras bestå av en förstärkt skyttepluton med lednings- och underhållsresurser. För oförutsedda förstärknings- och evakueringsbehov kan den svenska närvaron temporärt behöva utökas, dock högst till 390 personer.

Utskottet konstaterar vidare att det svenska skyttekompaniet, enligt tidigare planering, skulle påbörja hemtransport i maj 2008. Den förlängning som regeringen föreslår innebär ett fortsatt svenskt deltagande till slutet av okto-

ber 2008. Det svenska bidraget kommer, på grund av begränsad rörlighet under regnperioden från juni till september, att omvandlas och reduceras i månadsskiftet juli/augusti.

Utskottet är positivt till den föreslagna förlängningen och ställer sig bakom de tidsangivelser som regeringen redovisar i propositionen. Som konsekvens härav avstyrker utskottet motion 2007/08:U29 (s) yrkande 1.

Regeringen redovisar i propositionen hur det fortsatta svenska truppbidraget och en eventuell förstärkningsinsats ska finansieras.

Utskottet anser att Sverige genom bidraget till den EU-ledda insatsen i Tchad och Centralafrikanska republiken dels visar prov på sitt fortsatt starka engagemang för FN och det multilaterala systemet, dels i konkret handling bidrar till att höja säkerheten och möjliggöra ett återvändande för de hundratusentals nödlidande människor som befinner sig på flykt i de bägge länderna. Utskottet välkomnar att de svenska förbanden var bland de första på plats i insatsområdet och att de därmed bidrog till att EU-insatsen blev synlig i ett tidigt skede. Utskottet välkomnar även vad som framkommer i propositionen om att EU-insatsens närvaro i regionen har haft en stabiliserande verkan på säkerhetsläget och att positiva effekter har noterats, såsom att de humanitära aktörernas verksamhet har underlättats.

Det sammansatta försvars- och utrikesutskottet har – liksom försvarsutskottet och utrikesutskottet var för sig – vid upprepade tillfällen understrukit den stora betydelse som kvinnors deltagande har vid internationellt fredsarbete. I betänkande 2007/08:UFöU4 med anledning av regeringens skrivelse 2007/08:51 Nationell strategi för ett svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet, framhåller utskottet betydelsen av säkerhetsrådets resolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet. Utskottet understryker att Sverige som deltagare i den EU-ledda insatsen aktivt ska verka för att resolution 1325 utgör en självklar beståndsdel i det fredsfrämjande arbetet. Som redovisades vid en föredragning inför utskottet den 5 maj 2008 ingår i EUFOR-styrkan en s.k. gender-rådgivare. Utskottet välkomnar att den svenska personalen har fått utbildning i resolution 1325 och frågor om barnsoldater och förutsätter att eventuell ny personal i insatsen får motsvarande utbildning.

I enlighet med vad som sägs i betänkande 2007/08:UFöU2 vill utskottet även understryka problematiken kring fredsfrämjande arbete i konfliktzoner där stridande grupperingar aktivt rekryterar och använder sig av barnsoldater. Det är angeläget, anser utskottet, att insatsens verksamhet vägleds av innehållet i säkerhetsrådets resolution 1612 (2005), vilken bl.a. behandlar åtgärder för att förhindra rekrytering av barnsoldater och främja rehabilitering av desamma.

Utskottet anser, i likhet med vad som framförs i betänkande 2007/08:UFöU4, vilket även är det perspektiv som anges i motion U29, att det är en självklarhet att svensk personal i fredsfrämjande insatser ska efterleva

tillämpliga regler som följer av de mänskliga rättigheterna och den humanitära rätten, samt de normativa och etiska riktlinjer som utarbetats för fredsfrämjande insatser. Utskottet förutsätter att de mandat som ges för fredsfrämjande insatser följer den internationella humanitära rätten och att kränkningar av mänskliga rättigheter (MR) och den humanitära rätten rapporteras och beivras enligt gällande bestämmelser. Som framgick vid föredragningen den 5 juni 2008 har särskilda åtgärder vidtagits, bl.a. genom s.k. MR-observatörer, för att inom ramen för insatsen löpande följa MR-situationen.

Mot denna bakgrund kan motion 2007/08:U29 (s) yrkande 2 anses besvarad. Den kan därmed avstyrkas.

Att riksdagen ger regeringen bemyndigande att sända en svensk trupp på uppdrag i annat land är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Som tragiska erfarenheter har visat kan förluster i människoliv inte uteslutas.

Utskottet konstaterar att hotbilden för den svenska personalen kommer att variera, att det åligger Försvarsmakten att göra en hot- och riskbedömning för de insatser som utförs och att Försvarsmakten bör vidta nödvändiga åtgärder med ledning av dessa bedömningar.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen medger att regeringen fortsatt låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken, som längst t.o.m. den 30 november 2008.

Särskilt yttrande

Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken (s)

Urban Ahlin (s), Åsa Lindestam (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Mats Berglind (s) och Kerstin Engle (s) anför:

Sverige bidrar i dag till EUFOR Tchad/RCA med drygt 200 personer. Den första delen av vårt bidrag var på plats i februari detta år, och mandatet för den insatsen sträckte sig till sex månader. Av flera olika skäl fördröjdes insatsen och det stod klart att den svenska styrkan enbart skulle kunna vara fullt operativ i fyra till sex veckor. Såväl vi socialdemokrater som andra efterfrågade en förlängning av det svenska mandatet eftersom vi ansåg att man annars inte skulle kunna fullgöra sitt uppdrag – att skydda flyktingarna. In i det längsta rådde stor oklarhet från den svenska regeringens sida huruvida en sådan förlängning var möjlig eller ens önskvärd. Vi socialdemokrater välkomnar denna proposition och ställer oss positiva till en förlängning av den svenska insatsen inom ramen för EUFOR-insatsen i Tchad och Centralafrikanska republiken.

Av samma skäl som utgör grund för vårt positiva ställningstagande till den svenska insatsen – omsorgen om flyktingarna som lever under mycket svåra förhållanden och möjligheten att kunna utföra uppdraget att skydda dem – ifrågasätter vi socialdemokrater den tidsgräns för regeringens mandat som föreslås i propositionen. Den politiska utvecklingen i området har blivit än mer komplicerad. Behovet av omvärldens långsiktiga engagemang i regionen är tydligt. En militär insats som EUFOR utgör en del, men vi vill också betona att en hållbar lösning framför allt kräver civila insatser och engagemang. Enligt tidigare planering skulle det svenska skyttekompaniet påbörja hemtransport i maj 2008, och enligt proposition 2007/08:157 förlängs uppdraget till oktober 2008. EUFOR-operationen som helhet ska pågå till mars 2009. I dag är det oklart om det i något annat land finns beredskap att ta vid när den svenska insatsen inom EUFOR avslutas. Det är också oklart under vilka former FN ska verka i området efter avslutad EUFOR-insats.

För att kunna fullgöra uppdraget att skydda flyktingar i Tchad i väntan på att ett annat land tar över uppgiften inom ramen för EUFOR, eller för det fall att insatsens ledning ber Sverige stanna kvar ytterligare en tid med sin erkänt dugliga styrka även efter november, bör regeringen ha handlingsfrihet att utan tidsbegränsningar sätta av riksdagen besvara en sådan förfrågan. Ett sådant svar ska prövas mot andra angelägna åtgärder i försvarsbudgeten.

Enligt ovanstående förordar vi socialdemokrater en längre tidsgräns för regeringens mandat och föreslår att den ska sträcka sig till den 15 mars 2009.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:157 Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken:

Riksdagen medger att regeringen fortsatt låter en väpnad styrka bestående av högst 390 personer verka inom ramen för Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken, som längst till och med den 30 november 2008 (avsnitt 6).

Följdmotionen

2007/08:U29 av Urban Ahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förlängning av regeringens mandat för det svenska bidraget till Eufor Tchad/RCA till den 15 mars 2009.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förhållningssätt vid folkrättsbrott och övergrepp inom internationella insatser.